

Viktigt att tänka på	2
Veden	2
Eldningsförloppet	2
Mer om eldningsförloppet	2
Öppen låga	2
Glöd då bara kol kvarstår	3
Aska med lite glödande kol kvar.	3
Utaskning	4
Myseldning	4
Att tänka på	4
Sammanfattning	4
Källa	5

Att elda rätt i kakelugn är inte svårt, men det finns några saker som det är bra att tänka på för att dels få ut så mycket värme ur veden som möjligt, dels skona kakelugnen så att den håller längre, samtidigt som du inte riskerar att råka ut för rökgasförgiftning.

Viktigt att tänka på

Var inte för snabb med att stänga till spjället. Hellre lite för mycket öppet spjäll, än att du råkar ut för kolmonoxidförgiftning. Däremot kan du vara ganska snabb med att stänga luckorna.

Elda bara en liten brasa om kakelugnen är kall. Annars riskerar du att kakelugnen värms upp för häftigt och går sönder. Elda aldrig oftare än ca var 6:e timme, men elda igen INNAN kakelugnen är kall. Om det är kallt skall du elda för att **hålla** kakelugnen varm, innan den blir kall. Det tar tid att få upp värmen med en kakelugn, men den håller också värmen länge.

Lägg handen på kakelugnen för att bedöma om det är dags att elda igen. Kan du inte hålla kvar handen så bör du vänta. Då är kakelugnen varmare än 60 grader på ytan, det är då lämpligt att låta den svalna lite till innan nästa brasa, annars kan kakelugnen bli för mycket upphettad och gå sönder.

Veden

Utgå från finkluven torr ved. Stapla upp veden luftigt mitt i eldstaden, utan att luta mot väggarna, så att allt kan brinna på en gång och luft kan komma in underifrån och runt om. Lägg gärna två vedbitar på högkant underst som underlag, så att luft kan komma in underifrån mellan dem, sedan två-tre vedbitar uppåt i varje korsande lager. Om kakelugnen är kall bör du inte ha mer än 1/4 - 1/3 av eldstaden "laddad".

Eldningsförloppet

Tänd på och låt spjäll och luckor vara öppna tills det brinner rejält. Tar 1-2 minuter högst. Stäng då alla luckorna, helt eller nästan helt, utom de yttersta täta i mässing. Låt ventilerna i luckorna vara öppna. Låt spjället vara öppet. Det skall nästan sjunga/dåna när luften sprutar in i eldstaden genom ventilerna och i springorna som inte är täppta. Har du lagt i mycket ved kanske du behöver glänta lite mer på luckorna för att det skall brinna "rent" med vit rök i skorstenen.

När det brinner intensivt i början av eldningsfasen så förbrukas det mycket luft. Det gör att det under en stund blir kallare i huset, trots att man börjat elda. Det beror på att det kraftiga undertrycket suger in kall uteluft genom ventiler, golv och väggar.

Mer om eldningsförloppet

Man kan dela upp eldningsförloppet i tre faser:

Öppen låga

I början brinner veden med öppen låga då terpener och lättflyktiga ämnen brinner, det sker en omvandling av cellulosa till kol, samt vatten avgår.

Då bildas en hel del rök och gaser. Det är bra att elda intensivt med turbulens för att få en så fullständig förbränning som möjligt, för att

undvika att rökgaserna innehåller dåligt förbrända ämnen som kan kondensera ut på insidan av skorstenen. Om man lägger veden luftigt så att allt kan brinna med het öppen låga på en gång brukar denna fas vara ganska kortvarig. Det är hur du eldar här som avgör om du får problem med koks och tjära i skorstenen. Man bör alltså inte lägga in mer ved efter en stund eller strypa luften. Då förlänger man denna fas.

Glöd då bara kol kvarstår.

Detta är normalt den största delen av förloppet, det som ger mest värme. Men det beror på hurdan veden är. Det bildas nu mindre gaser och de ger inte så mycket problem i skorstenen. Det är slöseri att inte börja stänga spjället nu. Men man får vara lite försiktig. Öppna lite om du känner dig osäker. Hellre lite för mycket luft än för lite. Om man stänger för mycket kan det bildas luktfri kolmonoxid som går ut i rummet. Inte bra.

Aska med lite glödande kol kvar.

Elden har nästan slocknat. Man kan nu normalt stänga spjället helt. Precis som sagts innan så brukar ett spjäll släppa igen lite även om det är helt fördraget. Men det är något man kan testa själv. När kakelugnen är nyeldad, prova att lägga in en pappersbit i eldstaden och se hur röken går. Det mesta bör sugas upp i skorstenen, även om spjället är stängt.

När det hela börjar lugna ner sig, efter en kvart eller så, och det mest är glöd kvar, kan du stänga ventilerna i luckorna och skjuta till spjället en del. För att lista ut hur mycket du kan stänga kan du göra så här: Håll huvudet över luckan och stäng tills du känner att rökgaser stiger upp. Öppna då lite till så att allt åter går ut genom skorstenen.

Efterhand som det lugnar ner sig mer kan du fortsätta att då och då försiktigt stänga spjället lite till.

Du kan gärna kontrollera röken som stiger upp ur skorstenen. Den skall vara vit eller osynlig. Om den är mörk så tyder det på att du har stängt för tidigt eller för mycket.

Genom att stänga luckorna minskar man luften in i kakelugnen, så att luftflödet genom kakelugnen inte blir onödigt stort. Det skall bara vara så stort att man får en bra förbränning. Annars kyler man ner rökgaserna och drar in för mycket kall luft genom ventilationen i huset. I första hand stryper man alltså

luften med hjälp av luckorna, inte med spjället. Det gör att man kraftigt minskar risken för rökgasförgiftning.

När det mest bara är aska kvar kan du stänga alla luckor helt och även stänga spjället helt, eller nästan helt. Lukta ovanför luckan. Ofta stänger inte spjället helt tätt, även om du drar för det helt, utan det brukar finnas en liten springa öppen alltid. Men det kan vara olika för olika kakelugnar.

Utaskning

Innan du tänder upp nästa gång är det lämpligt att aska ut. Lägg askan i en plåtspann med lock. Det kan vara lite glöd kvar länge i askan, så var försiktig med hur du hanterar askan, om du kastar ut askan så kan du lätt orsaka en brand.

Myseldning

Man kan "myselda" med öppna luckor för att få strålvärme. Då får man vara lite mer påpasslig med spjället och ha LITEN brasa, och lägga på en LITEN pinne på glödbädden ibland. Annars är det stor risk att kaklet ovanför luckan spricker av värmestrålningen. Man kan ofta se att just den kakelskivan är sprucken hos många. Det beror alltså ofta på myseldning.

Att tänka på

Om du inte har eldat på länge så är kakelugnen fortfarande kall efter brasan ovan. Det skall den vara! Om du värmer upp en kall kakelugn för häftigt så håller den inte särskilt länge. För att få upp värmen så måste du elda flera små brasor med 6-12 timmar mellanrum. När du fått upp värmen så skall du elda även om kakelugnen är varm. Du eldar då för att **hålla** kakelugnen varm.

Sammanfattning

- Elda bara små brasor med minst 6 timmars mellanrum när kakelugnen är kall.
- Ha öppet spjäll och öppna luckor när du tänder upp.
- Stäng innerluckorna när det brinner rejält, men ha fortfarande ventilerna och spjället öppet medan det brinner med öppen låga.
- Stäng ventilerna när det mest är glödande kol kvar.
- När du börjar stänga spjället, kontrollera med näsan ovanför luckan att det är tillräckligt drag.

Det är först när kakelugnen fortfarande är varm efter förra eldningen som du bör öka upp brasans storlek. Och kanske fylla eldstaden med luftigt staplad ved till hälften eller mer.

När man fått kakelugnen varm och lärt sig sköta spjällen så brukar det räcka att elda 2 ggr om dagen även när det är kallt. Morgon och kväll. Kakelugnen håller värmen bra. Har man mer än en kakelugn kan man

jämna ut värmen genom att elda omväxlande i dem, så att en alltid är "nyeldad" medan den andra får svalna några timmar till innan du eldar i den.

Problemet med kakelugnar är att det kan krävas någon timmes passning varje gång man eldar. Så man bör börja sin morgonritual med att tända i kakelugnen, annars hinner det inte brinna ut innan man måste till jobbet. Och man bör elda det första man gör när man kommer hem, så att man kan komma i säng i vettig tid. Och så att man kanske kan "ladda" kakelugnen med ved inför morgonens eldning.

Källa

Denna text är delvis hämtad från en tråd på forumet: <http://www.alternativ.nu/index.php?topic=100374.0>

Författare:

- [Anders Larsen](#) (39 edits)

Undersidor: